

**Потенціал використання інфографіки
на заняттях з української мови як іноземної**

Задорожня Л.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, Україна

e-mail: lludm8139@gmail.com

У навчанні української мови як іноземної викладачі присвячують значну увагу формуванню в іноземних слухачів умінь і навичок мовленнєвої діяльності, проте слухач, маючи достатній словниковий запас і певні успіхи в засвоєнні мовної системи, не завжди може застосувати отримані знання у спілкуванні. Особливого значення в цьому аспекті набуває активізація здатності використання знань і навичок на практиці, під час говоріння.

Одним із інструментів, що використовуються під час навчання говоріння, є різноманітні опори-стимули. До них належать ілюстрації, репродукції картин, сюжетні картинки, комікси тощо. З навчальною метою використовуються реклама, оголошення, афіші, буклети з магазинів та ін. Звернення на заняттях до подібного наочного матеріалу допомагає виконувати інформативну, країнознавчу, семантизуючу, мотивуючу, пізнавальну, контролюючу функції [6;91]. За словами Л.Л. Вохміна, наочність мобілізує психічну активність студентів, додає новизни в навчальний процес, підвищує інтерес до занять, збільшує можливість мимовільного запам'ятовування, розширює обсяг засвоюваного матеріалу, використовується як короткий та ефективний спосіб систематизації знань, виділення головного [3;60]. За допомогою зорової наочності можливим є відтворення необхідної ситуації спілкування на занятті, а також поліпшення емоційного фону.

У мережі Інтернет існує багато «слайдів» інформаційно-аналітичного характеру, що охоплюють усі галузі життєдіяльності людини: спорт, політика, культура, здоров'я, освіта тощо. Це інфографіка – «галузь комунікативного дизайну, що ґрунтується на графічному поданні інформації, зв'язків, числових даних і знань» [5;7] (переклад наш – Л.З.). В одній інфографіці можуть використовуватися вербальні засоби передачі інформації та кілька способів

візуалізації даних (схеми, графіки, стрічки часу й под.), але при цьому одна з головних рис інфографіки – завершеність сюжету. Інформаційна графіка володіє логікою викладу, композиційно-сисловою структурою. Вона прочитується як цілісний закінчений текст. Це свого роду компактна презентація інформації у вигляді схем, таблиць та ін., що дозволяє замінювати великий обсяг тексту. «Сучасна інфографіка більше нагадує статтю або доповідь, ніж графік. Мета інфографіки полягає у вирішенні трьох основних завдань, таких самих, як і під час публічного виступу: поінформувати, зацікавити й переконати аудиторію» [4;37] (переклад наш – Л.З.). Інфографіка володіє деякими характеристиками традиційного тексту. Вона створюється, щоб її «прочитали» і зрозуміли, тобто має комунікативну спрямованість. Вона насичена інформацією та має певну цілісність, але в ній відсутні елементи, що забезпечують зв'язність.

Таким чином, інфографіку вважають різновидом креолізованого тексту, у «структуруванні якого поряд із вербальними застосовуються іконічні засоби, а також засоби інших семіотичних кодів (колір, шрифт тощо)» [1;3] (переклад наш – Л.З.). Науковці підкреслюють комунікативну складову інфографіки, можливість залучати її як опору в навчанні різних видів мовленнєвої діяльності, стимул, що допомагає керувати висловлюванням студента. «Інфографічні тексти ... можуть стати ефективним засобом навчання. Вони абсолютно точно можуть бути джерелом інформації, матеріалом для відпрацювання навичок рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності, матеріалом для введення й аналізу лексики і граматики» [2;25] (переклад наш – Л.З.) .

Використання інфографіки під час навчання української мови як іноземної має певні переваги: це урізноманітнення навчального процесу; активізація роботи студентів у процесі виконання завдань за зоровими опорами; план змісту виявляється вже заданим, і увагу студентів звернено до форми й лексичного наповнення висловлювання. Дослідники зазначають, що інфографіка дозволяє студентові самостійно добувати й інтерпретувати

інформацію, спираючись не тільки на вербальний компонент, але і на оформлення ілюстрації, головну образну ідею креолізованого тексту. Працюючи з інфографікою, читаючи й розглядаючи її, іноземні слухачі сприймають текст одночасно раціонально й емоційно, що, безумовно, сприяє швидшому запам'ятовуванню, більш глибокому розумінню і присвоєнню інформації [2;25].

Особлива цінність інфографіки полягає в тому, що це автентичний матеріал. Спираючись у роботі на інфографіку, викладачеві надається можливість ближче познайомити студента з Україною, способом життя носіїв української мови, оскільки під час створення інфографіки використовуються реальні цифри й факти української дійсності. Викладач має можливість не тільки самостійно створювати свої матеріали, але й використовувати вже готовий продукт; можна знайти інфографіку, що відображатиме політичну, соціальну, культурну ситуацію в Україні.

Робота з інфографікою не відлякує студента, а переважно заохочує до роботи, оскільки становить барвистий слайд, не обтяжений важкою лексикою. Є можливість підібрати або створити подібний креолізований текст, щоб він був зрозумілим студентам будь-якого рівня підготовки і здібностей. Таким чином, інфографіці властива ще одна важлива ознака: викладач може використовувати її в неоднорідній групі на різних етапах навчання, варіюючи складність завдань. Кожен студент зможе з опорою на слайд розповісти, що він бачить, а потім і висловити свою думку. Як правило, на заняттях під час виконання завдань із використанням інфографіки всі студенти зацікавлені й активно працюють. Залучення зорового стимулу для висловлювання забезпечує можливість створення ситуації успішності для кожного слухача.

Інфографіка допомагає розвивати навичку логічно викладати побачене, оперуючи наявними фактами, і потім робити висновки. Крім того, за наявності опори, певною мірою спрощується робота з лексикою; опора допомагає семантизувати нові слова без допомоги словників.

Інфографіка дозволяє організувати роботу на занятті і вдома, ідеально підходить для виконання проектної діяльності. Але під час організації роботи з інфографіки важливо підбирати теми, з яких можна подискутувати, висловити різні думки; вона має також відображати актуальну проблему. Інфографіка доповнює заняття, знайомлячи з новими й цікавими фактами досліджуваної теми.

Таким чином, інфографіка має низку переваг, які роблять доречним її використання в навчальному процесі під час вивчення іноземної мови. Вона є засобом підвищення мотивації до навчання, активізує пізнавальну діяльність студентів, сприяє більш швидкому процесу запам'ятовування й більш глибокому проникненню в досліджувану тему. Інфографіка як особливий вид дизайнерського мистецтва допомагає розвивати і вдосконалювати вміння логічно передавати думку, задаючи змістовну складову висловлювання. Використання інфографіки з метою створення навчальної ситуації в навчанні говоріння максимально наближає заняття до природного процесу мовленнєвого спілкування на актуальні теми. Перевага використання інфографіки полягає також у тому, що робота з її використанням може бути організована практично в будь-якій групі на будь-якому рівні навчання, вона прийнятна для реалізації різних видів і форм роботи. Крім того, що інфографіка широко представлена в засобах масової інформації і вже готова до використання, кожен викладач цілком може створювати свої власні навчальні матеріали, ґрунтуючись на інтересах і потребах кожної окремо взятої групи. Уявляється можливим використовувати інфографіку і як самостійний елемент навчання, а також включати її в заняття на етапі виведення в мовлення отриманих знань. Останнє є більш привабливим. Можливий варіант використання інфографіки з метою відпрацювання вживання в мовленні граматичних форм. Також слід відзначити великий потенціал інфографіки як інструменту для контролю. Доцільно залучати її, наприклад, на іспиті як стимул для висловлювання з вивчених тем.

Викладач повинен використовувати будь-які засоби, щоб активізувати мовленнєву діяльність студента, спровокувати його на мовленнєвий акт, і один із таких засобів – інфографіка, що володіє комунікативним потенціалом, а також є багатим ресурсом різноманітної інформації для організації розмовної практики в межах певної теми. Використання інфографіки є реалізацією одного з основних дидактичних принципів навчання іноземної мови, тому на заняттях з української мови інфографіка викликає великий інтерес і активізує студентів, спонукає їх до висловлення думки та є смисловою опорою говоріння. Інфографіка становить унікальний інструмент у навчанні зв'язного логічно побудованого висловлювання, оскільки має свою внутрішню структуру. Але інфографіка не є джерелом готових знань. Вона змушує студента самостійно вилучати, тлумачити інформацію й робити висновки, активізуючи мисленнєву й мовленнєву діяльність. Створення диференційованих завдань, підбір тем і проблем, близьких і цікавих для студентів, прогнозування ситуації успішності для кожного іноземного слухача в роботі з інфографікою сприяють встановленню позитивної емоційної атмосфери на занятті, зміцненню мотивації до вивчення української мови як іноземної, підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу.

Література:

1. Анисимова Е.Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов). – М.: Академия, 2003. – 128 с.
2. Басырова А.Е. Инфографический текст как новое средство наглядности на уроках РКИ // Проблемы преподавания филологических дисциплин иностранным учащимся: материалы IV Международной научно-методической конференции. – Воронеж: ИПЦ «Научная книга», 2016. – С. 22–26.
3. Вохмина Л.Л. Некоторые проблемы использования наглядности в обучении иностранным языкам // Русский язык за рубежом. – 1978. – № 5. – С. 60–64.
4. Крам Р. Инфографика. Визуальное представление данных. – СПб.: Питер, 2015. – 384 с.
5. Лаптев В.В. Изобразительная статистика. Введение в инфографику. – М.: Эйдос, 2012. – 180 с.
6. Митрофанова О.Д., Костомаров В.Г., Вятютнев М.Н., Сосенко Э.Ю., Степанова Е.М. Методика преподавания русского языка как иностранного. – М.: Русский язык, 1990. – 271 с.
7. Толмачева О.В. Преимущества использования инфографики при обучении говорению на занятиях по русскому языку как иностранному // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2018. – №12-3 (90). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/preimuschestva-ispolzovaniya-infografiki-pri-obuchenii-govoreniyu-na-zanyatiyah-po-russkomu-yazyku-kak-inostrannomu> (дата обращения: 03.10.2020).